

Balans

Zo was dan eindelijk de avond gevallen – gevallen na een dag vol schokkende gebeurtenissen, een dag, tegelijk, met mild lenteweer: weinig wind, veel zon. Van 11 tot 13 mei zou het frisser en bewolkter zijn – pas dinsdag de 14de zou opnieuw een stralende lentedag worden.¹ Speelden die weersomstandigheden een rol? Ja, toch wel. Zij waren op de rode de Duitsers te stade gekomen – zij vormden tegelijk voor het bewustzijn van talloze Nederlanders een absurd en wreed contrast met de verschrikking die over land en volk gekomen was. Aanpassing vergt tijd. Eén dag, die ene vrijdag, was daarvoor te kort.

Voor het gehele militaire apparaat was die aanpassing het moeilijkst geweest: moeilijk voor de eenheden die in de directe strijd betrokken geraakt waren en in hun midden doden en gewonden hadden zien vallen: moeilijk voor de andere formaties die vrezen moesten dat morgen of overmorgen de stoomwals van het Duitse offensief over hen heen zou gaan; moeilijk voor de hogere staven aan welke het zwaar viel om, overstelpt als zij werden met verwarrende berichten en nog veel verwarrender geruchten, zich een duidelijk beeld te vormen van de situatie en daar adequaat op te reageren. Het Algemeen Hoofdkwartier had met name in de eerste uren van de strijd harde slagen moeten incasseren, de ene al even onverwacht als de andere: de eigen luchtmacht goeddeels uitgeschakeld, Valkenburg, Ypenburg, Waalhaven, de bruggen in Rotterdam, bij Dordrecht, bij Moerdijk in Duitse handen – en hoe lang zouden die Duitsers in staat zijn, hun luchtplandingen voort te zetten? Dat wist niemand.

Pas in de loop van de ochtend kwam er enige tekening in het beeld en groeide het vertrouwen dat de meest onmiddellijke, meest acute dreiging: de val van Den Haag, voorkomen kon worden. Tijd om een balans op te maken, ontbrak. Trouwens, de berichten welke het Algemeen Hoofdkwartier bereikten, waren als gevolg van de gebrekkige communicatiemiddelen vaak uren bij de gebeurtenissen ten achter, en door de nervositeit welke grote delen van het militaire apparaat bevangen had, veelal dan ook nog onjuist. Fel was de verontwaardiging wegens de zonder ultimatum of oorlogsverklaring ingezette invasie, feller nog werd zij wegens de listen en lagen, welke, naar gemeld werd, de vijand op grote schaal toepaste: gebruik van allerlei vermommingen, misbruik van het Nederlandse uniform, het zich dekken achter Nederlandse krijgsgevangenen. Die verontwaardiging leidde tot verbetering. Of de strijd die men te voeren kreeg, kort of lang zou

¹ Meteorologische gegevens voor 10 t.e.m. 14 mei 1940 in Nierstrasz: *Algemeen Overzicht*, p. 296.